

19.1.2013/ Seppo Ruotsalainen

Oikeudenmukaisuus eläkepolitiikassa

Taitettu indeksi (20/80) nousi erääksi eduskuntavaalien kiistan aiheeksi keväällä 2011. Helsingin Sanomat kysyi tuolloin asiaa vaalikoneessaan ja yli kolmannes kysymykseen vastanneista kansanedustajaehdokkaista oli valmis palaamaan taitetusta indeksistä ns. puoliväli-indeksiin (50/50). Jyrki Kataisen (kok.) hallitus asetti työryhmän arvioimaan indeksin muutostarpeita eli pohtimaan sitä, olisiko syytä siirtyä puoliväli-indeksiin vai pysyttäytyä nykyisessä taitetussa indeksissä (20/80).. Ryhmän vetäjäksi kutsuttiin Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Jukka Rantala.

Todettakoon tässä kertauksena, että nykyisin käytössä oleva ”taitettu indeksi” tarkoittaa sitä, että työeläkkeitä vuosittain korotettaessa (mikä tapahtuu kerran vuodessa) palkkojen kehitys huomioidaan tuossa korotuksessa 20 prosentin painoarvolla ja hintojen kehitys 80 prosentin painolla

Tammikuun alkupäivinä 2013 edellä mainitun Rantalan ryhmän taholta ilmoitettiin, että työryhmä päätyi nykyjärjestelmän jatkamiseen, siis eläkeläisiä kurittavan taitetun indeksin edelleen pysyttämiseen. Työryhmässä mukana olleet kolme eläkeläisjärjestöjen edustajaa jättivät päätökseen eriävän mielipiteen.

Perusteluna ”oikeudenmukaisuus”!

Rantalan työryhmä päätyi perustelussaan nykyjärjestelmän jatkamiseen ”lähinnä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta”. Työryhmän jäsen, Suomen Yrittäjien varatoimitusjohtaja Timo Lindholm puolusteli tuota näkökulmaa HS:n (9.1.2013 Teija Sutinen) mukaan seuraavasti:

”Tämä on aika rankka sukupolvien välinen valintatilanne. Mitä enemmän nykyisten eläkeläisten etuja parannetaan, sitä enemmän 1980- ja 1990-luvulla syntyneet maksavat sen muutoksen”.

Lindholmin (kuten työryhmän enemmistön) perustelu viittaa siihen jo tutuksi tulleeseen väitteeseen, että jos nykyisen eläkeläissukupolven eläkkeitä parannetaan ja taitettu indeksi muutetaan esim. suhteeksi 50/50, niin nykyisin työssä käyvä nuorempi sukupolvi joutuu maksamaan siitä kovemman hinnan mm. kohonneen työeläkemaksun muodossa (jota viimeksi mainittua kuitenkin myös nykyeläkeläiset ovat maksaneet ja maksavat - vieläpä kolmeen kertaan, kuten TA:n eläkkeitä koskevassa kirjoituksessa 11.1.2013 todettiin).

Ylipäänsä on vaikea ymmärtää, miksi taitetun indeksin poistaminen tai edes sen lieventäminen (Rantalan työryhmän kolmen eläkeläisjärjestön edustajat esittivät suhteeksi 30/70) olisi epäoikeudenmukaista ja epäsolidaarista nuorempia ikäluokkia kohtaan? Ja kuinka voidaan väittää, että nykyiset eläkeläisikäluokat olisivat syyllisiä nuorempien ikäluokkien mahdollisesti vaikeutuvaan asemaan?

Nuorempia ikäluokkia tullaan kurittamaan sekä taitetulla indeksillä että elinaikakertoimella

Taitetun indeksin puolustajat sivuuttavat sen tosiasian, että nyt nuorempia ikäluokkia uhkaa paitsi taitettu indeksi myös vuoden 2005 eläkeuudistuksessa omaksuttu, eläkkeitä heti lähtötasossaan alentava elinaikakerroin. Ensimmäinen ikäluokka, jonka eläkkeitä tuo kerroin leikkaa, ei sitä paitsi ole mikään tulevaisuuden eläkeläissukupolvi, vaan nuo vuonna 1948 syntyneet ovat jo nyt suurimmaksi osaksi eläkkeellä tai ainakin kovaa vauhtia sinne siirtymässä.

Elinaikakerroin leikkaa tulevien eläkeläisikäluokkien alkavia eläkkeitä (mikäli väestön ikääntyminen jatkuu nykyisellä tasollaan) sitä jyrkemmin mitä nuoremista ikäluokista on kysymys. Vuonna 1980 syntyneiden kohdalla liikutaan ETK:n arvioiden mukaan jo 20 prosentin leikkauksen tuntumassa alkaviin eläkkeisiin.

Toimittaja Pertti Mattila viittaa HS:n mielipidesivulla 11.1.2013 Eläketurvakeskuksen arvioon, jonka mukaan elinaikakerroin vie vuonna 2015 eläkeikään (63 vuotta) tulevien kertyneestä eläkkeestä 2.4 prosenttia. Vuonna 2030 vastaava eläkkeen vähenemä olisi 10.7 prosenttia ja vuonna 2050 jopa 19.3 prosenttia (Pertti Mattila, ”Eipä vähätellä elinaikakerrointa”).

Kuka on epäoikeudenmukainen?

Jos jokin on epäoikeudenmukaista, niin se on, että nuorempia ikäluokkia tullaan kurittamaan (ja kuritetaan osaksi jo nyt) kahdella pahalla eli sekä taitetulla indeksillä että elinaikakertoimella. Tästä ei kuitenkaan voida syyttää nykyisiä eläkeläissukupolvia. Eikö päinvastoin se ole solidaarisuutta ja oikeudenmukaisuutta, että nykyeläkeläiset ja heidän mukanaan muutkin laajat kansalaispiirit vaativat taitetun indeksin poistamista tai sen lieventämistä? Samallahan nykyeläkeläiset ovat vaatimuksellaan poistamassa taitetun indeksin taakkaa myös ja nimenomaan tulevien ikäluokkien ja eläkeläissukupolvien harteilta.

Eivätkö toisaalta epäsolidaarisuutta ja epäoikeudenmukaisuutta edusta juuri nykyiset päätöksentekijät, jotka itse toteuttamiaan eläkepoliittisia heikennyksiä puolustaessaan vetoavat ”sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen” ja samalla säilyttävät tulevien eläkeläissukupolvien harteille elinaikakertoimen ohella myös edelleen jatkuvan taitetun indeksin?

On myös vaikea uskoa, että nykyiset eläkeläisikäluokat tai eläkeläiset yleensä olisivat olleet kannattamassa tai vaatimassa elinaikakertoimen käyttöönottoa. Tulevat eläkeläiset ovat nykyisten eläkeläisten lapsia ja lasten lapsia ja kuka heille nyt haluaisi muiden vitsausten (joista pahimpia on työttömyys) ohessa vielä väestön ikääntymisestä aiheutuvaa ylimääräistä elinaikakerrointa.

Päätäjät kuuroja kansalaisten hätähuudoille

Julkisuuteen tulee lähes jatkuvana virtana tietoja taitetun indeksin ja elinaikakertoimen haitallisista vaikutuksista sekä nykyisten että tulevien eläkeläissukupolvien toimeentulolle ja hyvinvoinnille. Yhteiskunnan päätäjät näyttävät kuitenkin erilaisine työryhmineen olevan kuuroja näille tiedoille ja eläkeläisten piiristä tuleville suoranaistulle hätähuudoille.

O.I. Vainio kirjoitti HS:n mielipidesivulla 12.1. otsikolla ”Eläkeindeksin vaikutus on kerrottua karmeampi”, että kun 10-vuotiskaudelta 2003–2013 lasketaan puoliväli-indeksin (50/50) ja toisaalta nyt käytössä olevan taitetun indeksin (20/80) mukainen eläkkeiden kertymän ero, saadaan tulokseksi, että eläkeläiset ovat mainittuna ajanjaksona menettäneet eläketuloa 44 prosenttia siitä eläkkeestä, jota he olisivat saaneet puoliväli-indeksillä mitaten vuodesta 2003 lähtien. Vainio kirjoittaa, että kyseessä on niin ”hirmuinen luku”, että ”päättäjät eivät uskalla tuoda sitä julki”.

Vastoin kansan enemmistön tahtoa

Jo pitkään on ollut havaittavissa sellainen piirre, että yhteiskunnan päättäjät sisällyttävät eläkeläisten ja kansan enemmistön tahdosta ja vastustuksesta piittaamatta eläkejärjestelmään uusia heikennyksiä. Eräs ajankohtainen asia on erityisesti työnantajapuolen vaatimus vanhuuseläkkeen alaikärajan korottamisesta nykyisestä 63 vuodesta 65 ikävuoteen.

Yle Uutiset kysyi äskettäin tuhannelta suomalaiselta, mikä olisi paras keino pidentää työuria. Vastauksista vain vajaat kaksikymmentä prosenttia nostaisi eläkeikää (Yle uutiset 26.12.13).

Eläkepolitiikassa on havaittavissa kehitys, jossa heikennykset runnotaan ensin läpi vähemmistön voimin (työmarkkinajärjestöjen ja hallituksen suhteellisen pienen piirin sopimuksin ryhmissä, joista puuttuu esim. kokonaisuudessaan eläkeläisten edustus). Sen jälkeen heikennykset vahvistetaan eli sinetöidään eduskunnan yksinkertaisen enemmistön turvin. Eduskunnassa puolueiden tiukka ryhmäkuri ja edustajien eläkeasioiden tuntemuksen puutekin estävät vastaan äänestämiset ja muut protestit.

Lait kuin kertakäyttöhyödykkeitä

Kun heikennykset on saatu lakisääteisesti voimaan, synnytetään sellainen mielikuva, että tämä uusi (heikennetty) lakikokonaisuus on ”meidän kaikkien” yhteinen aikaansaannos, siis demokraattisesti saavutettu kokonaisuus. Lainkuuliainen kansa on muutenkin altis uskomaan, että ”laki ennen mua syntynyt myös jälkeheni jää”.

Tuo viimeksi mainittu sanonta pitää kuitenkin nykytilanteessa paikkansa jokseenkin huonosti. Sosiaaliturvaa koskevat lait syntyvät meidän aikanamme ja muuttuvat (niitä muutetaan) silmiemme edessä. Lakeja muutetaan vallitsevien suhdanteiden ja talouskriisien mukaisesti. Hieman kärjistäen voisi sanoa, että tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä säädetyistä laeista on pitkälle tulossa (jo tullut) eräänlaisia kertakäyttöhyödykkeitä.

Lakimuutoksia lähes liukuhihnalta

Eräs esimerkki tästä oli Suomessa työttömyysturvalain kohtelu 1990-luvun laman oloissa. Mainittuun lakiin tehtiin tihenevään tahtiin työttömille epäedullisia muutoksia (viime kädessä eduskunnan yksinkertaisen enemmistön sinetöinnillä) ja laki pahoinpideltiin ja ”mukiloitiin” alkuperäisiin tavoitteisiinsa ja muotoonsa nähden lähes tunnistamattomaksi.

Tällä hetkellä on olemassa vaara, että nyt vallitsevan talouskriisin aikana ja sen varjolla eläkelakeihin tehdään ”uudistusten” nimellä yhä enemmän eläkeläisille epäedullisia

muutoksia. Esimakua tästä on saatu jo sikäli, että vuodenvaihteessa työeläkejärjestelmässä tulivat voimaan muutokset, joiden mukaan varhennettu vanhuuseläke lakkautetaan kokonaan ja osa-aikaeläkkeen alaikäraja nostetaan vuodelle eli 61:een.

Valtiovarainministeriön ylijohdajan Jukka Pekkarisen johtama työryhmä kartoittaa tämän vuoden loppuun mennessä edellisen vuonna 2005 voimaan tulleen suuren eläkeuudistuksen vaikutukset. Eläkeuudistusten ja niitä koskevien lakien kertakäyttöisyys tulee mieleen, kun melko äskettäin (2005) toteutetun suuren eläkeuudistuksen jälkeen seuraavan ”suuren eläkeuudistuksen” pitäisi tulla voimaan jo viimeistään vuoden 2017 alusta. Voimakkaana taustalla esiintyvänä motiivina tuntuu olevan eläkeläisten saavutettujen etujen leikkaaminen.

Järjestelmän viat kaadetaan eläkeläisten syliin. Hajota ja hallitse.

Eläkeläisten kannalta ikävää on, että eläkejärjestelmään luodaan ensin eläkeläisten ja kansan enemmistön tahdon vastaisia heikennyksiä ja elementtejä ja sen jälkeen päättäjien toimesta siirretään tämän tarkoituksellisesti keinotekoiseksi luodun järjestelmän viat ja puutteet edunsaajien (eläkeläisten) syyksi ja kannettaviksi.

Samalla nostetaan erimielisyyksiä ja vastakohtaisuuksia eläkeläisten eri ikäluokkien ja sukupolvien välille. Uskotellaan, että ”taitetun indeksin” käyttö on välttämätöntä, koska nykyisten eläkeläisten asema on ”liian hyvä” ja että nuoremmat ikäluokat joutuvat kärsimään tästä.

Päättäjien taholta toistellaan, että nuoremmat ikäluokat joutuvat tyytymään nykypolvia pienempiin eläkkeisiin. Samat päättäjät vaikenevat siitä, että he itse ovat viritelleet sekä taitetun indeksin että ”elinaikakertoimen”.

Eläkeläiset ja eläkeläisjärjestöt voivat toimia heille haitallista informaatiota ja ”hajota ja hallitse” – taktiikkaa vastaan vain siten, että levitetään tietoa eläkeläisten todellisesta asemasta ja osoitetaan, että kaikkien eläkeläissukupolvien yhteinen tavoite on yksi ja sama eli eläkeläisten, ikääntyvien ja vanhusten mahdollisimman hyvä huolenpito vanhuudessa.

Arveluttava kehitys jatkuu

Tilastokeskuksen hinnat ja palkat yksikön kehittämispäällikkö Ilkka Lehtinen sanoi jokin aika sitten, että taitettu indeksi saattaa kääntyä eläkeläisten eduksi lähivuosina, jos inflaatio alkaa laukata ja palkkojen korotusvara on samaan aikaan vähäinen. ”Itse asiassa indeksi voi olla jopa hyvä”, Lehtinen sanoi HS:n (9.1.) mukaan.

Taitettu indeksi onkin viime aikoina korottanut jossakin määrin aikaisempaa enemmän ainakin nimellistä eläketuloa. On kuitenkin harhaa olettaa, että eläkeläisten suuri enemmistö voisi koskaan pidemmällä tähtäyksellä todella hyötyä inflaatiosta. Tällaista käsitystä lyö vasten kasvoja jo pelkästään viime päivinä tiedotusvälineistä välittynyt tieto, jonka mukaan ruoan hinta on Suomessa kohonnut kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana 12 prosenttia.

Epävirallisissa keskusteluissa on kohonnut (ilmeisesti milloin vakavammin, milloin leikkimielisemmin) esiin jopa näkemys, että eläkeläiset voisivat luopua taitetun indeksin 20 prosentin palkankorotusosuudesta ja tyytyä sataprosenttiseen inflaation korvaavuuteen. Näissä pohdinnoissa on taustalla havaittavissa eräs huolestuttava kehityspiirre,

Alkuperäisissä työeläkelaeissa 1960-luvun alussa eläkkeiden ostovoima edellytettiin korvattavaksi kokonaisuudessaan palkkakehityksen siis palkankorotusten mukaan. Tästä 100-prosenttisesta kattavuudesta siirryttiin sittemmin puoliväli-indeksiin ja vihdoin taitettuun indeksiin, jossa palkkojen osuus on vain 20 prosenttia. Mikä on kehityksen suunta tästä eteenpäin?

Nolla-linja?

Tärkeä kysymys on, liikkuuko jossakin aivoriihessä ajatus siitä, että eläkekorotuksissa siirryttäisiin alkuperäisestä palkkakehityksen täyskorvaavuudesta sen nolla-korvaavuuteen. Työnantajien taholtaan vaaditaan parhaillaan yhä selvemmin nollalinjaa palkkojen osalta seuraavissa tuloneuvotteluissa. Mikäli vaatimus toteutuu, eläkeläisten osuus palkkojen noususta on myös nolla.

Mikäli nollalinja jatkuisi parin vuoden ajan palkkojen ja eläkkeiden suhteen, se saattaisi johtaa päättäjät esittämään, että eläkeläiset voisivat tyytyä jatkossakin palkkaosuuden huomioimisen suhteen nollalinjaan. Tämä merkitsisi sitä, että eläketulon kehityshistoria olisi edennyt alkuperäisestä palkkakehityksen täyskorvattavuudesta nollalinjaan, toisin sanoen eläkkeiden indeksikorotukset jäisivät pelkästään hintakehityksen varaan ja samalla tavallaan finanssimarkkinoiden armoille.

Mikäli yhteys palkkakehityksen ja eläketulon osalta katkaistaisiin, se merkitsisi hyvästejä alkuperäiselle periaatteelle, jonka mukaan työeläke on jatkettua palkkaa. Taitetun indeksin vuoksi eläke muistuttaa ainakin alemmissa tuloluokissa jo nyt vedellä jatkettua maitoa eli "sintua" ja vähän korkeammissa tuloluokissa (taitetun indeksin lisäksi on vuoden alusta otettu käyttöön kuuden prosentin raippaverot yli 45 000 euron vuosieläkkeelle) kyseessä alkaa olla jo "leikatun konjakin" maku.

Vakuutusperiaate poistumassa

Mikäli työeläkkeen yhteys palkkaan katkeaa, se katkeaa pitkälle myös aikaisemmin suoritettuun työhön nähden. "Työn mukaan" määräytyvät eläkkeet ovat olleet eräs keskeinen vakuutusperiaatteen tuntomerkki aina Bismarckin Saksassa 1800-luvun lopussa toteutetusta laaja-alaisesta sosiaalivakuutuksesta lähtien. Tiukka sosiaalivakuutusperiaate eli vastaavuus suoritettujen työn arvon (jota mitataan palkalla) ja saavutettujen eläkkeiden välillä on höllentynyt vuosikymmenten aikana eri maissa.

Keskeinen vakuutuksen tuntomerkki ovat myös vakuutusmaksut eli työeläkkeen kyseessä olleiden työeläkemaksut. Mikä on niiden kohtalo suomalaisessa työeläkejärjestelmässä? Onko niiden maksamisessa työntekijän kannalta mieltä (ainakaan kolmeen kertaan) jos palkkojen kehitys näkyy eläketulon kehityksessä yhä vähäisempänä samalla kun taitettu indeksi ja elinaikakerroin syövät alkuperäistä työllä luotua eläkkeen arvoa yhä enemmän? Sosiaaliturvan "pilarit"

Sosiaaliturvapolitiikassa on perinteisesti erotettu kolme toteutusmallia eli "pilaria".

Ne ovat sosiaalihuolto, sosiaalivakuutus ja sosiaaliavustus. Olennainen kysymys kuuluu, mihin suuntaan suomalainen työeläkejärjestelmä lähtee kehittymään siinä tapauksessa, että vakuutusperiaate eli ”työn mukaan” määräytyvä etuusperiaate häviää yhä enemmän järjestelmän pohjalta?

Sosiaaliavustus tarkoittaa yleensä esim. lapsilisiä ja perheavustuksia ja yleensä sellaisia yleisyhteiskunnallisia etuja, joiden saamisen edellytyksenä ei alun perinkään ole vakuutusmaksupakko, vaan jotka rahoitetaan pääasiallisesti yhteiskunnan verovaroista. On hyvin vähän todennäköistä, että työeläkejärjestelmä voisi varsinkaan talouskriisin oloissa kehittyä tuohon suuntaan.

Sosiaalihuollon uhakuva

Sen sijaan todennäköisempi ja eläkeläisten kannalta pelottavampi suunta vakuutusperiaatteen heikentyessä on sosiaalihuollon suunta. Viimeksi mainitun keskeinen periaate on tarveharkinta, mikä tarkoittaa, että etuutta myönnetään vain sitä tarvitseville. Sosiaalihuollon historiallinen lähtökohta on köyhäinhuolto eikä sosiaalihuolto tahdo pisimmällekkään kehittyessään vapautua tuosta historian painolastista.

Onko suomalainen työeläkejärjestelmä vaarassa ajautua kohti sosiaalihuoltoprintsiippiä? Maalaamatta piruja seinälle tämäkin kysymys on uskallettava esittää, sillä yhteiskunnallisessa keskustelussa toistuu yhä yleisemmin toteamus: kukaan ei tiedä miten ja milloin tämä (eurokriisi) päättyy.

Eurooppalaisessa käytännössä erityisesti työttömyysvakuutus on ollut esimerkki suurtyöttömyyden oloissa vakuutusperiaatteen riittämättömyydestä sosiaaliturvan takaajana, jolloin sitä on ratkaisevasti korvattu huoltoavulla. Näin kävi esim. Saksassa 1930-luvun alussa työttömien määrän noustua siellä vuonna 1932 yli 6 miljoonaan. Tuolloin työttömyysvakuutuksen mukaisia etuuksia pystyttiin suorittamaan enää vain 10 prosentille työttömistä ja huoltoapu oli otettava pääasialliseksi auttamiskeinoksi. Samalla yhteiskunnallinen ilmapiiri muuttui työttömiin nähden entistä tuomitsevammaksi ja syyllistävemmäksi (ks. Ruotsalainen 1996. s. 103).

Eläketulon yhteys työhön säilytettävä

Jotta kehitys kohti sosiaalihuoltoa voitaisiin torjua eläkejärjestelmässä yleensä ja työeläkejärjestelmässä erityisesti, se tarkoittaa, että eläke-etuuksien yhteys työhön ja työpalkkaan tulee säilyttää lähes hinnalla millä tahansa. Suomalaisessa työeläkejärjestelmässä tämä tarkoittaa eläkkeiden indeksitarkastusten osalta sitä, että eläkeläiset ja eläkeläisjärjestöt eivät voi luopua palkan osuudesta noissa tarkastuksissa. Eläkeläisten on päinvastoin toimittava kaikin voimin taitetun indeksin poistamiseksi ja palkkaosuuden kohottamiseksi eläkkeiden indeksitarkistuksissa.

Me eläkeläiset emme voi erehtyä voimakkaankaan hintojen nousun yhteydessä (mikä näyttäisi suosivan taitetun indeksin oloissa eläkkeiden ”edullista” kehitystä) luopumaan palkkaosuuden huomioimisesta eläkkeissä. Työ ja sitä mittaava palkka ovat työeläkejärjestelmän perusta ja ankkuri ja tuon ankkurin ”nostaminen” eli siitä luopuminen voi johtaa eläkeläisten yhteisen laivan ajautumiseen finanssimarkkinoiden myrskyävälle merelle ja sitä kautta haaksirikoon.

On siis suljettava korvat sellaiselta ”seireenien laululta”, joka sanoo, että luopukaa 20 prosentin palkkaosuudestaan ja nauttikaa täysin siemauksin eli sataprosenttisesti hintojen tarjoamista korotuksista eläkkeisiin. Se olisi samaa kuin jos suostuisimme ”Drop your weapon!”- komentoon, jota kanadalainen sukulaispoikamme käytti leikkiessään aikoinaan rosvoa ja poliisia.

Jotta eläkeläiset voisivat kamppailla tehokkaasti palkkaosuutensa puolesta, heidän pitäisi päästä vaikuttamaan paitsi eläkkeiden myös eläke- ja palkkatulon muodostusta koskeviin päätöksiin.

Eläkeläisten ääni kuuluviin

Eräs keskeinen epäkohta on, että eläkeläisten edustus puuttuu lähes täysin niistä yhteyksistä (työmarkkinajärjestöjen ja hallituksen välisistä tulopoliittisista ja muista neuvotteluista), joissa eläkeläisten asioista ratkaisevasti päätetään. Karrikoiden voidaan sanoa, että tällä hetkellä eläkeläisten paikka valitettavasti on ”sen pöydän alla, jossa heitä koskevat päätökset tehdään” käyttääkseni akateemikko Paavo Haavikon takavuosien irvailevaa huomautusta Suomen paikasta NATO:n neuvottelupöydässä.

Pöydän alla - asetelma on pitkälle seurausta ja ilmausta siitä, että ns. viralliset eläkeläisjärjestöt ovat siinä määrin sidottuja emäpuolueidensa ja poliittisten liikkeiden ohjelmiin, päätöksiin ja kannanottoihin, että eläkeläisten tahto ei pääse toteutumaan niiden kautta. Poliittisia puolueita sitoo kaikilla päättävillä tasoilla, eduskunnassa ja hallituksessa tiukka ryhmäkuri myös eläkeasioissa Eläkeläisjärjestöjen edustajat ja lähetystöt saavat niissä osakseen paljolti vain lämmintä kättä ja lupauksia ”selvittää asiaa”.

Ajankohtainen ja kuvaava esimerkki tästä on juuri työnsä päättäneen Rantalan indeksityöryhmän lopputulos. Työryhmässä mukana olleen kolmen eläkeläisjärjestön ainoa ulospäin näkyvä savutus oli eriävän mielipiteen jättäminen lopputulokseen sekä esitys 30/70 –suhteen käyttöönotosta taitetun indeksin (20/80) sijaan. Viimeksi mainittu esitys sai työryhmässä ilmeisen nuivan vastaanoton.

Eläkeläiset mukaan todelliseen päätöksentekoon!

Lisäksi tuossa työryhmässä eläkeläiset eivät olleet vielä edustettuna missään varsinaisessa työmarkkinoiden ja hallituksen välisessä tulopoliittisessä neuvottelussa, vaan eräänlaisessa alatyöryhmässä eli edelleen lähinnä ”eteisen puolella”.

SAK on neuvotteluja käydessään viitannut usein miljoonajäseniseen voimaansa, mutta eikö yhtä lailla eläkeläisten 1.4-miljoonaisella joukolla ole vastaava oikeus vaatia pääsyä asioista todella päätäviin neuvottelupöytiin? Eläkeläisillä on tähän paitsi määrällinen myös laadullinen ja moraalinen oikeutuksensa. Sanoihan akateemikko Paavo Haavikko monien viisaiden ajatustensa ohessa myös tämän:

”Jos me saisimme seniorien senaatin, se voisi toteuttaa parhaimmiston, siis parhaiten ajatuksia” (Haavikko 2006, s.33).

Lähteitä, joihin kirjoituksessa on viitattu:

Haavikko, Paavo, El. Siis kyllä. WSOY. Helsinki 2006.

Mattila, Pertti. ”Eipä vähätellä elinaikakerrointa”. HS 11.1.2013, mielipidesivu.

Ruotsalainen, Seppo, Sosiaaliturvapolitiikan teoria eri aikakausina. Kansaneläkelaitoksen julkaisuja M: 61. Toinen painos. Helsinki 1996.

Sutinen, Teija, Eläkkeiden indeksiremonttia ei tule. HS 9.1.2013.

Vainio. O.I. ”Eläkeindeksin vaikutus on kerrottua karmeampi”. HS 12.1.2013 mielipidesivu

Yle uutiset 26.12.2013

Kirjoittaja on valtiot. tri. ja erikoistutkija